

178. sz. Ajánlás

az éjjeli munkáról

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája,

Amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgató Tanácsa hívott össze Genfben, és amely 1990. június 6-án hetvenhetedik ülészakára ült össze,

Miután úgy határozott, hogy különböző javaslatokat fogad el az éjjeli munkáról, mely kérdés az ülészak napirendjének negyedik pontjaként szerepet, és

Miután úgy döntött, hogy ezeket a javaslatokat az éjjeli munkáról szóló 1990. évi Egyezményt kiegészítő Ajánlás formájában adja közre;

a mai napon, 1990. június 26-án elfogadja az alábbi Ajánlást, amely „Az éjjeli munkáról szóló 1990. évi Ajánlás” néven idézhető:

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. A jelen Ajánlás szempontjából-

- (a) az "éjjeli munka" kifejezés minden olyan, legalább hét egymást követő órán át végzett munkát jelent, beleértve az éjféltől reggel 5 óráig terjedő időszakot, amit a legrepresentatívabb munkáltatói és munkavállalói szervezetekkel folytatott konzultációk után az illetékes hatóság, vagy kollektív megállapodások így határoznak meg;
- (b) az "éjjeli munkavállaló" kifejezés olyan foglalkoztatott személyt jelent, akinek munkája egy megadott határ fölötti, jelentős számú éjjeli órát követel meg. Ezt a határt a legrepresentatívabb munkáltatói és munkavállalói szervezetekkel folytatott konzultációk után az illetékes hatóság vagy kollektív megállapodások határozzák meg.

2. A jelen Ajánlás minden foglalkoztatott személyre vonatkozik, a mezőgazdaságban, állattartásban, halászatban, tengeri szállításban és belvízi hajózásban foglalkoztatottak kivételével.

3. (1) A jelen Ajánlás rendelkezéseit törvények vagy rendelkezések, kollektív megállapodások, döntőbírói határozatok vagy bírósági ítéletek révén, vagy ezen intézkedések kombinációjával vagy bármely egyéb, a nemzeti körülményeknek és gyakorlatnak megfelelő módon lehet végrehajtani. Amennyiben hatályukat egyéb eszközök még nem biztosítják, úgy törvények vagy jogszabályok alapján kell ezeket végrehajtani.

(2) Amennyiben a jelen Ajánlás rendelkezéseit törvények vagy jogszabályok útján hajtják végre, úgy előzetesen konzultálni kell a munkáltatók és munkavállalók legrepresentatívabb szervezeteivel.

II. MUNKA- ÉS PIHENŐIDŐ

4. (1) Az éjjeli munkavállalók éjjel teljesített szokásos munkaideje bármely 24 órás időszakon belül nem haladhatja meg a nyolc órát, kivéve az olyan munkát, amely esetében a pusztán jelenlét vagy készenlét jelentős részt foglal el, azokban az esetekben, amikor az alternatív munkarend a munkavállalóknak a különböző időszakok alatt legalább egyenértékű védelmet nyújt vagy a kollektív szerződés vagy, ennek hiányában, az illetékes hatóság által elismert rendkívüli esetekben.

(2) Az éjjeli munkavállalók szokásos munkaideje általában rövidebb legyen, de átlagában semmi esetre se haladja meg azon munkások munkaidejét, akik azonos munkát azonos követelmények szerint nappal végeznek az érintett ágazatban vagy vállalatnál.

(3) Az éjjeli munkavállalók az egyéb munkavállalókkal legalább azonos mértékben részesüljenek a rendes heti munkaidőt csökkentő és a fizetett szabadság napjait növelő általános intézkedések nyújtotta előnyökből.

5. (2) A különleges veszélyekkel járó vagy nagy fizikai vagy szellemi igénybevételt jelentő foglalkozásokban az éjjeli munkavállalóknak nem szabad túlórákat teljesíteni valamely éjjeli munkát magában foglaló napi munkaidő előtt vagy után, kivéve a vis maior vagy a fennálló vagy fenyegető baleset esetében.

6. Ahol a műszak éjjeli munkát is magában foglal-

- (a) semmi esetre se teljesítsenek két egymást követő teljes műszakot, kivéve a vis maior vagy a fennálló vagy fenyegető baleset esetét;
- (b) két műszak között legalább 11 órai pihenőidőt kell biztosítani, amennyiben ez lehetséges.

7. Az éjjeli munkát magában foglaló napi munkaidőhöz tartozzék egy vagy több szünet, amely alatt a munkavállalók pihenhetnek és étkezhetnek. Az ilyen szünetek ütemezése és teljes hossza vegye figyelembe azt az igénybevételt, amely a munkavállalókat éjjeli munka jellege miatt terheli.

III. PÉNZBENI ELLENSZOLGÁLTATÁS

8. (1) Az éjjeli munkával általában járjon együtt megfelelő pénzbeni ellenszolgáltatás. Az ilyen ellenszolgáltatás egészítse ki azonos követelmények szerint nappal végzett azonos munkáért biztosított díjazást és-

- (a) vegye figyelembe a férfiaknak és nőknek, azonos vagy egyenértékű munkáért járó, azonos bér elvét; és
- (b) megállapodás útján csökkentett munkaidőre is átváltható.

(2) Az ilyen ellenszolgáltatás megállapításánál figyelembe vehető a munkaidő csökkentésének mértéke.

9. Ahol az éjjeli munkáért járó pénzbeni ellenszolgáltatás az éjjeli munkavállaló keresetének szokásos eleme, ott a fizetett éves szabadság, fizetett ünnepnapok és egyéb szokásosan fizetett távollétek után járó díjazás kiszámításánál ezt figyelembe kell venni, továbbá a társadalombiztosítási járulékok és juttatások megállapításánál is.

IV. MUNKABIZTONSÁG ÉS EGÉSZSÉG

10. Az érdekelt munkáltatók és a munkavállalók képviselői kapjanak lehetőséget a munkabiztonsági és foglalkozásegészségügyi intézményekkel való konzultációra, ahol ilyenek vannak, az éjjeli munka, különösen ha azt váltakozó műszakokban végzik, különböző szervezési formáinak következményeiről.

11. Amikor az éjjeli munkavállalókra kiosztott feladatokat megállapítják, figyelembe kell venni az éjjeli munka jellegét, a környezeti tényezők és munkaszervezési formák hatásait. Külön figyelmet kell fordítani az olyan tényezőkre, mint a mérgező anyagok, zaj, rezgések és világítási szint, valamint a nagy fizikai vagy szellemi erőfeszítéssel járó munkaszervezési formákra. Az ilyen tényezők és munkaszervezési formák halmozott hatásait el kell kerülni vagy csökkenteni kell.

12. A munkáltató tegye meg a szükséges intézkedéseket, hogy az éjjeli munka során a nappalival azonos védelmi szintet nyújtson a foglalkozási veszélyekkel szemben, és főképpen, amennyire az lehetséges, kerülje el a munkavállalók elszigetelését.

V. SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

13. Intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy azt az időt, amit az éjjeli munkavállalók lakhelyük és munkahelyük között utazással töltenek, korlátozzák vagy csökkentsék, hogy a járulékos utazási költséget megszüntessék vagy csökkentsék és hogy az éjjeli utazás alatt biztonságukat fokozzák. Ilyen intézkedések lehetnek:

- (a) egyeztetés az éjjeli munkát magában foglaló napi munkaidő kezdete és vége valamint a helyi tömegközlekedési eszközök menetrendje között;
- (b) az éjjeli munkavállalók közös szállításának biztosítása a munkáltató által, ahol tömegközlekedési eszközök nem állnak rendelkezésre;
- (c) az éjjeli munkások támogatása megfelelő közlekedési eszközök beszerzésében;
- (d) megfelelő hozzájárulás fizetése a járulékos utazási költségekhez;
- (e) lakáskomplexumok építése a munkahelytől ésszerű távolságra.

14. Intézkedéseket kell tenni az éjjeli munkavállalók pihenése minőségének javítására. Ilyen intézkedések lehetnek:

- (a) tanácsadás és, ahol helyénvaló, támogatás az éjjeli munkavállalóknak lakásuk zajszigeteléséhez;
- (b) a lakáskomplexumok oly módon történő tervezése és felszerelése, amely tekintetbe veszi zajszint csökkentésére való igényt.

15. Az éjjeli munkavállalók számára, megfelelő helyen a vállalat területén, alkalmas módon felszerelt pihenőhelyeket kell létesíteni.

16. A munkáltató tegyen megfelelő intézkedéseket, hogy az éjjeli munkát végző munkavállalók ételhez és italhoz jussanak. Ilyen, az éjjeli munkavállalók szükségleteit is figyelembe vevő intézkedések lehetnek:

- (a) olyan ételek és italok rendelkezésre bocsátása, megfelelő helyen a vállalat területén, melyek éjjeli fogyasztásra alkalmasak;
- (b) lehetőség biztosítása arra, hogy a munkavállalók a magukkal hozott ételt éjszaka elkészíthessék vagy felmelegíthessék és elfogyaszthassák.

17. A helyileg teljesített éjjeli munka mértéke legyen az egyik tényező, amelyet figyelembe vesznek, amikor bölcsődék vagy egyéb gyermekintézmények létesítéséről döntenek, helyüket megválasztják és a nyitási órát megállapítják.

18. A hatóságok, egyéb intézmények és munkáltatók kellőképpen vegyék figyelembe az éjjeli munkavállalók sajátos igénybevételét a képzést és átképzést, valamint a munkavállalók kulturális, sport vagy kikapcsolódási tevékenységeit támogató intézkedések során.

VI. EGYÉB INTÉZKEDÉSEK

19. Terhességük bármely időpontjában, amikor arról tudomást szereznek, az éjjeli nőmunkavállalók, amennyiben ez megvalósítható, kérésük alapján legyenek nappali munkára áthelyezve.

20. Műszakmunka esetében az éjjeli műszak személyzetének összeállításánál vegyék figyelembe a családi kötelezettségekkel bíró, a betanítás alatt álló és az idősebb munkavállalók különleges helyzetét.

21. *Vis maior* vagy fennálló vagy fenyegető baleset eseteit kivéve, a munkavállalók ésszerű módon kapjanak értesítést, ha éjjeli munkát kell végezniük.

22. Ahol helyénvaló, intézkedéseket kell tenni, hogy az éjjeli munkavállalók a többi munkavállalóhoz hasonlóan élhessenek a képzési lehetőségekkel, beleértve a fizetett tanulási szabadságot is.

23. (1) Azokat az éjjeli munkavállalókat, akik meghatározott számú évet éjjeli munkán töltöttek, külön figyelemben kell részesíteni azon megüresedett nappali munkahelyek tekintetében, amelyekhez megvan a szükséges képesítésük.

(2) Az ilyen áthelyezést elő kell készíteni azzal, hogy elősegítik az éjjeli munkavállalók képzését, amennyiben az a nappal szokásosan végzett feladathoz szükséges.

24. Azokat az éjjeli munkavállalókat, akik tetemes számú évet töltöttek éjjeli munkán, külön figyelemben kell részesíteni az önkéntes karkedvezményes vagy fokozatos nyugdíjba vonulás tekintetében, ahol erre lehetőség van.

25. Szakszervezeti funkciót vagy a munkavállalók képviselőjének funkcióját ellátó éjjeli munkavállalók, a többi ilyen funkcióban lévő munkavállalóhoz hasonlóan, kapjanak lehetőséget annak megfelelő feltételek között történő gyakorlására. A munkavállalók képviselői funkciója ellátásának igényét figyelembe kell venni, amikor a munkavállalók képviselőinek éjjeli munkára való beosztásáról döntenek.

26. Javítani kell az éjjeli munkáról összeállított statisztikákat és intenzívebbé kell tenni az éjjeli munka szervezés különböző formáinak, különösen a műszakban végzett munkának hatásáról szóló tanulmányokat.

27. Lehetőség szerint alkalmazni kell a munkaszervezésre vonatkozó tudományos és műszaki haladás és újítások eredményeit, hogy az éjjeli munka alkalmazása csökkenthető legyen.